

Filminstitutets strategi för att främja film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken – 2025

Bakgrund

DET FINNS ETT STORT ANTAL MINORITETER I EUROPA. De har sedan länge levt i ett område som har ett eget språk och en egen kultur som skiljer sig från majoritetssamhället i den stat som nu inkluderar området. Många av dessa minoriteter har under modern tid blivit diskriminerade på olika sätt och flera språk riskerar att dö ut. Med erfarenhet av de krig som härjat i Europa under 1900-talet fastslog Europarådet 1994 att skydd av nationella minoriteter är en nödvändig faktor för stabilitet, demokratisk säkerhet och fred genom en ramkonvention. Sverige ratificerade ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (europeiska stadgan om landsdels – eller minoritetsspråk) år 2000. Den svenska minoritetslagstiftningen anger också att språk och kultur ska stärkas och barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt (Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk). Allt detta är en bakgrund till varför Svenska Filminstitutet sedan år 2018 har ett särskilt uppdrag från regeringen att främja tillgången till film för barn och unga på de nationella minoritetsspråken (KU2017/02582/LS). De nationella minoriteterna i Sverige är sverigefinnar, judar, romer, tornedalingar och samer, som också är ett urfolk. De nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, romani chib (med varieteter) meänkieli och samiska (med varieteter). Minoriteternas förutsättningar och utgångslägen att använda sina språk skiljer sig stort i Sverige.

Filmens möjligheter att synliggöra, sprida kunskap och skapa igenkänning

FILMENS MÖJLIGHETER ATT SYNLIGGÖRA, sprida kunskap och skapa igenkänning är unik. Genom film kan vi lära oss om oss själva och varandra. Film, det vill säga allt från produktion, distribution och visning till filmarv och filmpedagogik, kan ha en stor betydelse för minoritetsspråkens bevarande, för minoritetsgrupperna själva, och för att skapa och sprida kunskap om minoritetsgrupperna. Vägen till barn och unga går företrädesvis genom vuxna. Det är föräldrar, pedagoger, bibliotekarier, distributörer, programsättare, med flera, som kommer att möjliggöra barnens och de ungas filmupplevelser. För att lyckas med vårt uppdrag behöver vi vända oss mot både de som har kunskapen om språken och kulturerna och de professionellt verksamma inom filmbranschen. Därför finns behov av att arbeta på många olika nivåer och samverka med flera aktörer för att nå uppdragets mål.

Strategier

Stärka den svenska filmen

1

FILMINSTITUTETS ARBETE med att höja kunskapsnivån både internt och inom filmbranschen ska omfatta samarbeten, utbildningar och analyser med och för andra aktörer för att medvetandegöra strukturer. Kunskapsnivån om minoritetsgrupperna, deras språk och rättigheter är låg i Sverige. Länsstyrelsen i Stockholm är tillsammans med Sametinget ansvariga för att samordna och följa upp hur Sveriges minoritetspolitik genomförs. De menar att synliggörande är ett viktigt första steg och grunden för fortsatt arbete kring att stärka minoritetsgruppernas rättigheter.

2

DET FINNS FÅ PROFESSIONELLA filmarbetare inom minoritetsgrupperna i Sverige. Genom att samverka med aktörer som arbetar med talang- och växthusverksamhet inom filmsektorn kan Filminstitutet stärka möjligheterna för unga som vill göra film på sina språk. På lång sikt kan detta bidra till att stärka kvaliteten och relevansen i svensk filmproduktion och till en ökad öppenhet och förståelse mellan människor. Genom att samverka med befintliga professionella aktörer, kan vi också visa på förebilder och därigenom stärka fler filmarbetare att berätta sina historier.

Öka tillgängligheten till och kunskapen om film

3

PÅ SAMMA SÄTT SOM LÄSKUNNIGHET är en viktig demokratisk förutsättning behöver filmkunnighet bli något alla barn får med sig under sin skolgång. Tillsammans med befintliga språkutvecklande insatser kan Filminstitutet bidra med kunskap om filmpedagogik på minoritetsspråken och därmed skapa förutsättningar för barn och unga att få se och göra film på sina språk. Det finns också ett stort behov av verktyg till lärare som enligt läroplanen ska undervisa om nationella minoriteter. Här kan Filminstitutet vägleda till film och lärarhandledningar kring minoritetsarbetet i skolan.

4

DET FINNS NY OCH ÄLDRE FILM på minoritetsspråken och om minoritetsgrupperna som kan tillgängliggöras och lyftas fram av Filminstitutet. Vad gäller den äldre filmen är den ofta okänd för dagens publik och filmhistorien behöver därför inventeras utifrån dessa perspektiv. Först när vi vet hur och i vilka filmer de nationella minoriteterna och språken figurerar kan filmer digitaliseras och visas. Stöd till distribution och visning av både svensk och utländsk film på minoritetsspråken kan också stärkas, likaså textning och versionering av film till minoritetsgrupperna.

Internt arbete

FILMINSTITUTET SKA VARA EN ÖPPEN OCH INKLUDERANDE INSTITUTION och minoritetsgrupperna ska ha inflytande i frågor som rör dem, det gäller även barn och unga. Våra attityder, vår kunskap och vårt arbetssätt ska spegla synen på barn och unga som fullvärdiga medborgare och som kunniga individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang. Vår personal upprätthåller och tar nya kontakter kontinuerligt med personer och organisationer som berörs av de olika insatserna. Vi informerar och uppmuntrar aktörer/personer inom de nationella minoritetsgrupperna att söka våra stöd.

Alla enheter inom Filminstitutet formulerar relevanta aktiviteter kopplade till detta strategidokument. I arbetet med verksamhetsplanen går respektive enhet igenom sin aktivitetslista och uppdaterar.

En organisationsövergripande intern projektledare arbetar med samordning, kunskapsspridning och stöd i detta arbete.

Beslutad av Filminstitutets ledningsgrupp 18 juni 2019